

Σχεδιάζοντας την γλυπτική

ΔΙΑΛΕΞΗ / ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

4 Απριλίου, 2024

Ευχαριστώ θερμά το Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Κύπρου που μου έδωσε την ευκαιρία να παρουσιάσω την πορεία, το έργο και την θέση μου στα θέματα της τέχνης. Ιδιαίτερα ευχαριστώ την Δρα Παναγιώτα Πύλα, καθηγήτρια στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής, Ιστορία και Θεωρία της Σύγχρονης Αρχιτεκτονικής, που με έφερε σε επαφή με τον χώρο, ευχαριστώ επίσης τον Δρα Κωνσταντίνο Αβραμίδη, Λέκτορα, Αρχιτεκτονική και Τοπίο, την Έρσια Στυλιανού, Διδακτορική Φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Κύπρου, Ερευνήτρια Αρχιτέκτονα Μηχανικό NTUA και όλους όσους συνέβαλαν στην πραγματοποίηση αυτής της εκδήλωσης.

Χαίρομαι διπλά που βρίσκομαι εδώ, σ' αυτό τον χώρο, γιατί η αρχιτεκτονική και η γλυπτική, είναι οι δύο τέχνες που έχουν ένα κοινό τόπο και ασχολούνται με τον χώρο. Ένα αρχιτεκτόνημα πρέπει να στεγάζει και το πνεύμα, το ίδιο και η τέχνη! Διαθέτουν, η αρχιτεκτονική και η γλυπτική, ένα στοιχείο ασύνειδης επικοινωνίας, μοιάζουν να απευθύνονται πάντα στον κάθε ένα από εμάς ατομικά, τις καθορίζει η τρίτη διάσταση. Η τρίτη διάσταση καθόρισε και εμένα ως άνθρωπο και ως καλλιτέχνη.

Η πορεία

Γεννήθηκα στην Αμμόχωστο, όπου “μεγάλωσα ανάμεσα στους γκρεμισμένους ναούς και τα ακρωτηριασμένα γλυπτά”, όπως αναφέρει ο Κώστας Αξελός (1.). (Αυτές οι εικόνες, η αισθητική της αρχαίας αρχιτεκτονικής και τέχνης στο φυσικό και ιστορικό περιβάλλον της Αμμοχώστου και της Αρχαίας Σαλαμίνας διαμόρφωσαν την αντίληψη μου για τον κόσμο και την θέση μου σ' αυτόν. Ήταν το εφελήριο της ανθρώπινης και εικαστικής μου πορείας και λέγοντας εικαστική δεν το εννοώ με την στενή καλλιτεχνική έννοια τότε, αλλά την οπτική αντίληψη και συναισθηματική εμπειρία της καθημερινότητας. Αυτές οι εικόνες ήταν ουσιαστικές για τη ζωή μου, τη σκέψη μου και την αισθητική θεώρηση μου για τον κόσμο. Ο χώρος, η τρίτη διάσταση με καθόρισαν. Η γλυπτική ήρθε αργότερα. Εκείνα τα χρόνια δεν οραματιζόμουν καν το σύγχρονο στην τέχνη!

Η πορεία μου ήταν μάλλον αντίστροφη. Συνέβη πρώιμα αυτό που οι περισσότεροι καλλιτέχνες ξεκινούν αργότερα. Ένα ταξίδι προς τον κόσμο, την τέχνη, την ενημέρωση, την γνωριμία με πόλεις και άλλους πολιτισμούς, με ευρωπαϊκά μουσεία και τη μεγάλη ζωγραφική κυρίως, που σε νεαρή ηλικία με εισήγαγαν στα θέματα της τέχνης. Και που, έπαιξε σημαντικό ρόλο ως μια απαραίτητη επιμόρφωση που θα με βοηθούσε στην τελική μου επιλογή.

Με καθόρισε επίσης η πολιτική ιστορία της χώρας μας που με σημάδεψε ως το τραύμα ενός τόπου που υφίσταται τις σκληρές δοκιμασίες της ιστορίας και που, μέσα σ αυτή την ιστορική και προσωπική συνέχεια, λειτούργησε ως η δύναμη που με ώθησε να στοχεύσω στην τέχνη.

Με ενδιαφέρει η δυσκολία, η έρευνα, αντιμετωπίζω ένα έργο σαν θέμα προς ανάπτυξη, προς επίλυση, χρησιμοποιώ *διαφωνίες*, που συνηγορούν στην αρμονία. Όταν με απασχολούν σκέψεις πολλών κατευθύνσεων αφήνω κάποιο χρόνο ώστε να αποβάλω περιττά στοιχεία. Είναι σημαντικό να ανακαλύπτω το πεδίο για το οποίο θα εργαστώ, εκμεταλλευόμενη παράλληλα όλα όσα θα φέρει μπροστά μου η δουλειά. Προσπαθώ να δημιουργώ έργα που φέρνουν νέες ιδέες ως προς την προσωπική μου αναζήτηση.

Η έρευνά μου έχει σχέση με το πολυσύνθετο της πραγματικότητας όπου όλα συνυπάρχουν και *διαπλέκονται*. Ο χώρος της ζωής μας είναι γεμάτος σχήματα, χρώματα, ήχους, μεταβάλλεται συνεχώς από το πέρασμα του φωτός και της σκιάς, την κίνηση και την δράση μας. Ζούμε σε έναν κόσμο, σε ένα σύμπαν που αέναα κινείται και μέσα σε αυτό το περιβάλλον συναντώ την έμπνευσή μου. Η τέχνη είναι ένα παράλληλο σύμπαν που σχετίζεται με τον πραγματικό κόσμο! Αυτά με απασχολούν στην δουλειά μου, αναζητώ τα σχήματα, τα προφίλ, την κίνηση που με ενδιαφέρει, τα ακινητοποιώ και αποσπώ αυτό που εξυπηρετεί την σκέψη και το έργο μου. Αντιμετωπίζω τον *αιθέρα* που περιβάλλει ένα γλυπτό σαν ύλη που καταλαμβάνει ένα συγκεκριμένο χώρο. Αποκτά έτσι υπόσταση και σχήμα και καθορίζει την κλίμακα του έργου. Είναι ένας τρόπος που με εμπνέει γιατί προσφέρεται για αυτό που επιδιώκω και σχηματοποιούμαι και εγώ μέσα από αυτόν!

Σε ένα βιβλίο του ο Pedro Olalla (2) αναφέρει *ότι η ελληνική τραγωδία αναπτυσσόταν στον χώρο σαν κινούμενο ανάγλυφο*. Η αντίληψη του αυτή, προκύπτει από την κίνηση, το μέτρο και την αρμονία που χαρακτηρίζουν τον ελληνικό πολιτισμό γενικότερα. Θεωρώ ότι είναι πολύ σωστή. Ακινητοποιώντας ένα πνευματικό ή φυσικό τεκταινόμενο, προκύπτει μια γλυπτική σύνθεση διανοητικά πυκνή, αληθινή.

Ο Martin Heidegger (3) αναφέρει: *“Αυτό που παράγει η γλυπτική είναι σώματα. Η μάζα τους από διάφορα υλικά, διαμορφώνεται με πολλούς τρόπους. Ένα γλυπτό έργο επιφέρει τη σιγουριά μέσα στο ογκώδες και στο βάρος της πέτρας, μέσα στη στερεότητα και ευλυγισία του ξύλου, μέσα στη σκληρότητα και τη λαμπρότητα του χαλκού. Το γλυπτό αναγάγει τα χρησιμοποιούμενα υλικά σε μια σταθερότητα και ηρεμία που στέκεται υπεράνω της χρονικής φθοράς και της ανθρώπινης παραμέλησης.. Και τέλος, μπαίνει στο παιγνίδι ο χώρος ως ενεργό συστατικό του γλυπτού, δεν βρίσκεται μόνο έξω από τα όρια του αλλά και μέσα σε αυτά..”*

Στον χώρο και στη γλυπτική δεν βλέπεις ποτέ ταυτόχρονα όλες τις όψεις, όλα τα προφίλ, υπάρχει μια θεατή και μια αθέατη πλευρά. Η ουσία όμως των πραγμάτων δεν είναι μόνο το ορατό αλλά και το αόρατο. Το ουσιώδες, όχι το εικονικό. Η αλήθεια, όχι η περιγραφή της αλήθειας. Αυτό με ενδιαφέρει. Όταν

έχεις ένα κανονικό σχήμα, μαντεύεις το όλον του από όποια οπτική γωνία και να το δεις. Σε ένα ελεύθερο σχήμα όμως αυτό δεν συμβαίνει.

Ακόμα, αναφέρει ο Eduardo Chillida (4), *“όταν παρατηρείς ένα γλυπτό και κάποιος άλλος το ίδιο, περιφερόμενος γύρω του, ο χρόνος της παρατήρησης διαδρά με τον χώρο του γλυπτού και επίσης, υπάρχει ρυθμός”*. Ο χώρος και ο χρόνος είναι στενά συνδεδεμένοι. *“Αν περιστρέφεις αργά γύρω από ένα έργο, θα δεις την εξέλιξη του σε σχέση με τον χρόνο”*, αναφέρει ο Gaston Bachelard. (5)

Με ενδιαφέρει κυρίως **το σχέδιο**. Το σχέδιο είναι μια διανοητική γλώσσα του πραγματικού. Με βοηθά να εξελίσσω την σκέψη μου και να ερευνώ. Στο σχέδιο μπορείς να παραβαίνεις εύκολα την τάξη των πραγμάτων, την ισορροπία και την βαρύτητα.

Σχεδιάζοντας τρισδιάστατα μελετώ την κίνηση, το σχέδιο στον χώρο είναι σαν μια κινούμενη γεωμετρία όπως το αντιλαμβάνομαι και με βοηθά να προσεγγίζω τον στόχο μου πιο ουσιαστικά. Στην γλυπτική, το φως και η σκιά γεννούν το σχέδιο. Η μια σκιά οδηγεί στην άλλη, μια γραμμή είναι μια υπόμνηση. Αντιμετωπίζω τη γλυπτική μου ελεύθερα σχεδιαστικά, αυτό είναι η κινητήρια δύναμη όταν βρίσκομαι μέσα στη διαδικασία. Η γλυπτική είναι σχέδιο με υλικό στον χώρο! Τα έργα που ακολούθησαν την τελευταία ατομική μου έκθεση, προέκυψαν αβίαστα μέσα από τον γενικότερο μου προβληματισμό. Εξέλιξα το σχέδιο μου προς μια ακόμα πιο ελεύθερη αντίληψη και συνεχίζω πάντα προς αυτή τη κατεύθυνση. Περνώ από το σχέδιο στο χαρτί σε ένα τρισδιάστατο σχέδιο. Αποκαλώ πειραματικό αυτό τον τρόπο, που μου επιτρέπει να πραγματεύομαι σε βάθος τον όγκο, τον χώρο και τον χρόνο, μέσα σε μια πυκνότητα σκέψης και στοχασμού. Επιχειρώ όσο είναι δυνατόν να γεφυρώνω τον κόσμο του συναισθήματος και της αντίληψης.

Η διαδικασία δημιουργίας ενός έργου τέχνης έχει **δομή και ποιητική!** Και είναι πολύ ενδιαφέρον να αποτυπώνεται, να καταγράφονται οι μεταμορφώσεις του. *«Θα βλέπαμε τότε πώς ένα μυαλό οδεύει προς τη συγκεκριμενοποίηση του ονείρου του!»*, αναφέρει ο Honore de Balzac στο *“Άγνωστο Αριστούργημα”*. (6). Είναι αποκαλυπτικό, παρουσιάζει την ανεπανάληπτη και συγκινησιακή πορεία της δημιουργίας. Αυτές οι μοναχικές στιγμές του καλλιτέχνη, της πολύ προσωπικής σχέσης με το εν τη γενέσει έργο του, παραμένουν μη αποκωδικοποιημένες και δίκαια διατηρούν το άβατο μυστήριο της δημιουργίας.

Το έργο ζει μαζί σου όσο το δημιουργείς και όταν ολοκληρώνεται αρχίζει να υπάρχει για τους άλλους.

Μέσα στη μοναχική αυτή πορεία της δημιουργίας, βυθίζομαι κάθε φορά στις μεγαλύτερες αμφιβολίες και όταν ξαφνικά αναδύεται αυτό που δεν ήξερα ότι υπάρχει, αποδέχομαι με ευγνωμοσύνη το αποτέλεσμα, μέχρι που να το αμφισβητήσω ξανά.. Αυτό που πετυχαίνω είναι λίγο και μέσα σε πολλές αστοχίες.. ματαιώνω, ξαναρχίζω, προχωρώ, επανεκτιμώ, επανασχηματίζω.. Το

άλμα στο άγνωστο είναι κάτι που γίνεται πέραν της γνώσης, μπορεί να φέρει κάτι νέο ή και όχι. Αυτή είναι η περιπέτεια που καμιά φορά, παράγει την τέχνη..

Μνημειακή γλυπτική

Η γλυπτική είναι κατεξοχήν μνημειακή τέχνη. *“Η κατεξοχήν τέχνη της σκιάς και του φωτός”*, όπως αναφέρει και πάλι ο Αξελός (1).

Πήρα μέρος σε αρκετούς γλυπτικούς διαγωνισμούς και πραγματοποίησα πέντε μνημειακά γλυπτά. Με ενδιέφερε πάντα η σχέση μεγάλου και μικρού μεγέθους και μέσα από τη διαδικασία δημιουργίας μεγάλης κλίμακας γλυπτών, ικανοποίησα αυτή την περιέργεια. Προσπαθώ να εξελίσσω την εμπειρία μου και να κάνω ένα βήμα παραπάνω, πάντα εκφράζοντας την εσωτερική και προσωπική αισθητική μου άποψη και τρόπο. Ως διανοητικό ταξίδι, είναι όπως κάθε ταξίδι. Το ένα βήμα οδηγεί στο επόμενο! Πλέον ξέρω ότι αυτό που με οδηγεί σε αυτή την απαιτητική διαδικασία είναι η προσωπική και εικαστική μου θέση. Αυτά με διακατέχουν το μεγάλο χρονικό διάστημα που χρειάζεται ένα μνημειακό έργο και που το αντιμετωπίζω ως μέρος της προσωπικής μου έρευνας. Μέσα σε όλο τον προβληματισμό, επιδιώκω να διατηρεί την γλυπτική του υπόσταση μέσα από την ισορροπία του όγκου και του κενού, των μερών και του συνόλου.

Η μεγέθυνση από μια μικρή κλίμακα στην προβλεπόμενη είναι μια πολυσύνθετη, απαιτητική διαδικασία, άκρως ενδιαφέρουσα, *γενεσιουργή* και αποτελεί, σε κάποιο βαθμό βέβαια, μια άλλη δημιουργία. Όσον αφορά στο εικαστικό μέρος, αν η μεγέθυνση τηρηθεί κατά γράμμα, είναι βέβαιο ότι το αποτέλεσμα δεν θα έχει τις πλαστικές αξίες και όλα τα απαραίτητα στοιχεία ώστε η σύνθεση να είναι αισθητικά ολοκληρωμένη και να αποτελεί ένα *ζωντανό* έργο τέχνης. Κατά τη διαδικασία της μεγέθυνσης προκύπτουν δεκάδες αντικρουόμενα στοιχεία, κάθε μέρος καθορίζει την κίνηση και τη θέση του επόμενου και η ισορροπία θα επιτευχθεί μέσα από την καλλιτεχνική διαδικασία. Το αρμονικό αποτέλεσμα δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί με μαθηματικά. Αυτό θα επιτευχθεί χρησιμοποιώντας πρόσθετα, ή και συχνά αυθαίρετα στοιχεία, που θα δώσουν γλυπτικό και αισθητικό βάρος, αξία στην αρχική ιδέα. Μεγεθύνω είναι δομώ, αναδημιουργώ στον χώρο, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που συνυπάρχουν και *διαπλέκονται* με το έργο και καθορίζουν την κλίμακά του. Απαραίτητη είναι, η συνεκτίμηση της χρήσης του χώρου, της αρχιτεκτονικής και της έκτασης του.

Τα δύο τελευταία μεγάλης κλίμακας γλυπτά που είχα την ευκαιρία να πραγματοποιήσω. Στον διαγωνισμό που έγινε για την μεγάλη γλυπτική σύνθεση που είναι τοποθετημένη στο Πάρκο του Προεδρικού, μεγεθύνοντας την μακέτα, εφάρμοσα ακριβώς τις νέες σχεδιαστικές μου απόψεις, ακινητοποιώντας, παγώνοντας την κίνηση και χρησιμοποιώντας αυτό που με ενδιέφερε εικαστικά. Ένα απευθείας τρισδιάστατο σχέδιο με υλικό στον χώρο. Η μεγέθυνση αυτού του έργου έγινε πρώτα σε γύψο σε κλίμακα 1:1 και μετά ολοκληρώθηκε σε καλλιτεχνικό χυτήριο στον ορείχαλκο, με μεικτή τεχνική.

Στην πρόταση μου για τον διαγωνισμό που έγινε για την μεγάλη γλυπτική σύνθεση στην είσοδο του Κτιρίου Κώστα Λεβέντη στο Πανεπιστήμιο Κύπρου σχεδίασα απευθείας, τρισδιάστατα, με το πραγματικό υλικό στον χώρο – ορείχαλκο με μεικτή τεχνική- τηρώντας σε γενικές γραμμές τις αναλογίες και με στόχο να διατηρηθεί ο ρυθμός και η κίνηση. Και πάντα προσηλωμένη στην σχεδιαστική και αισθητική αντίληψη της μακέτας.

Ένα μνημειακό γλυπτό χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι τοποθετείται στον δημόσιο χώρο και η τελική του πραγμάτωση παραμένει αντικείμενο κρίσης για τον καλλιτέχνη αλλά και την κριτική επιτροπή. Είναι μια δύσκολη διαδικασία και μία μεγάλη ευθύνη. Επίσης, περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο έργο, ένα μνημείο χρειάζεται χρόνο για να αποκτήσει ζωή για τους άλλους και να καταξιωθεί. Κατά τη γνώμη μου ένα μνημειακό γλυπτό μπορεί και πρέπει να εκφράζει μια συμπυκνωμένη ιστορική έννοια. Η τέχνη διαχειρίζεται συμπυκνωμένα αισθητικά και διανοητικά θέματα και μέσω αυτής της διαδικασίας πρέπει να αντιμετωπίζεται και ένα μνημείο για να διέπεται από διαχρονικές αξίες, να είναι υπερβατικό.

Για έναν γλύπτη τα μνημειακά έργα είναι από κάθε άποψη σημαντικά, μια δυνατότητα για να δει το έργο του σε μεγάλη κλίμακα, πράγμα που το ψηλό κόστος της γλυπτικής δεν του επιτρέπει να το πραγματοποιήσει υπό άλλες συνθήκες. Στο σύνολό της είναι μια πολύτιμη και αναντικατάστατη εμπειρία!

Digital Images

Κατά την τελευταία περίοδο της δουλειάς μου, χρησιμοποιώντας νέους τρόπους αλλά και ψηφιακό υλικό από τα ίδια τα έργα μου, προέκυψε μια διαδικασία *γενεσιουργή*, πρώτα για τη δική μου δημιουργική άποψη και μετά επιδιώκοντας και άλλες εφαρμογές σε διαφορετικά εικαστικά περιβάλλοντα.

Η διαδικασία αυτή μου δίνει την δυνατότητα να διαχειρίζομαι το αποτέλεσμα ως τρισδιάστατο μεταβαλλόμενο σχέδιο που μέσω των ψηφιακών τρόπων προσφέρει τη δυνατότητα μιας *ζωντανής in vivo* επεξεργασίας και ανασύνθεσης. Ψηφιακά διεισδύω στο έργο εξερευνώντας την δομή και τον κορμό του, μια αληθινότερη κατά τη γνώμη μου εικόνα του. Η διαφάνεια που προσφέρει η ψηφιακή απεικόνιση προσεγγίζει αυτό που με ενδιαφέρει. Διατηρώ την καθαρή μου ιδέα μέσα σε ένα *νεφελώδες* σύμπαν, μια ρευστότητα που δεν αποδυναμώνει το αποτέλεσμα, αλλά του προσδίδει μια ατμόσφαιρα πιο αληθινή. Επίσης, μπορώ να έχω αυτή τη διαδικασία σε μεγάλο μέγεθος, προβάλλοντας την στον χώρο ή σε μια επιφάνεια.

Πολύ ουσιαστικό για μένα, παραμένει αυτή η σύνθετη σχεδιαστική διαδικασία στην οποία δεν χρειάζεται να επινοήσω στοιχεία όπως η σκιά, ο τόνος, το βάθος για να αποδώσω το “πραγματικό” που με ενδιαφέρει. Την χαρακτηρίζω ως μια σχεδιαστική αναζήτηση στον χώρο και τον χρόνο με ψηφιακό τρόπο. Με τον τρισδιάστατο σχεδιασμό η συνεχής κίνηση δημιουργεί *μετατροπίες* όπως στη μουσική. Είναι ένας τρισδιάστατος σχεδιασμός χωρίς προοπτική,

χωρίς συμβάσεις μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια. Είναι πιο πιστός στην πραγματικότητα.

Οι οραque τονικές επιφάνειες που προκύπτουν από τα αλληπάλληλα προφίλ εδράζουν τη σύνθεση στον χώρο.

Η ταυτόχρονη προβολή των προφίλ στον ίδιο χρόνο και ο διαφανής σχεδιασμός κάνει κατανοητή την σχέση της εξωτερικής φόρμας με τον εσωτερικό της χώρο ενώ ο στόχος μου παραμένει καθαρά σχεδιαστικός και γλυπτικός

Στην απόπειρα να εξοικειωθώ με τις ψηφιακές δυνατότητες, μέσα από συνεργασία με ένα νέο φίλο αρχιτέκτονα, δημιουργήθηκε το έργο *“Digital Sculpture”* το οποίο αποτύπωσε πολύ συνοπτικά την νέα σχεδιαστική μου άποψη. Οι αλλαγές που παρατήρησα να συμβαίνουν στο σχέδιο με τον ψηφιακό τρόπο, είναι όμοιες με τις αλλαγές που επιφέρει το πέρασμα του φωτός και της σκιάς στον χώρο, την ύλη, στον αιθέρα, με το ίδιο εικαστικό και πλαστικό ενδιαφέρον της αναλογικής καλλιτεχνικής διαδικασίας. Η κίνηση και η περιστροφή του έργου προσφέρουν μια θέαση όλων των προφίλ με ένα πολυφωνικό τρόπο. Προκύπτουν επάλληλα *superposes* προφίλ, νέα στοιχεία εμπλουτίζουν την σχεδιαστική μου σκέψη. Είναι ένα *play-process*, ένας χωρίς περιορισμό πειραματισμός!

Παραμένω σε ένα κομβικό σημείο προβληματισμού σε όλα αυτά τα θέματα και επιδίωξη μου είναι μέσα από αυτούς τους πειραματισμούς να οδηγήσω τη δουλειά μου σε άλλα πιο πρωτότυπα αποτελέσματα.

Περί Τέχνης

“Σήμερα το πρόβλημα μας είναι πρωτίστως η προσαρμογή του πνεύματος μας στις νέες πραγματικότητες που μας παρέχει ο κόσμος”, είχε αναφέρει ο Albert Camus (7.) το 1955, σε μια πολύ σημαντική διάλεξη που έγινε στο Γαλλικό Ινστιτούτο στην Αθήνα με την συμμετοχή αξιόλογων προσωπικοτήτων των γραμμάτων και των τεχνών και που την ακολούθησε μια εξίσου σημαντική συζήτηση. Με τα σημερινά δεδομένα, την επιτάχυνση και την πολλαπλότητα της ενημέρωσης, το πρόβλημα είναι ακόμα πιο πολυσύνθετο. Στη σημερινή επιταχυνόμενη ζωή απειλούμαστε από μια γενική πολιτισμική αμνησία. Αλλά είναι απαραίτητο να ακολουθήσουμε τις νέες πραγματικότητες για την πραγμάτωση των στόχων μας. Και ίσως μέσα από αυτές τις νέες διαδικασίες να οδηγηθούμε σε πολύ δημιουργικούς δρόμους, που έχουν χαθεί. Ο Φινλανδός αρχιτέκτονας και στοχαστής Juhani Pallasmaa (8.) σημειώνει *«στην σημερινή επιταχυνόμενη ζωή, μπορούμε μόνο να αντιλαμβανόμαστε, όχι να θυμόμαστε. Η ταχύτητα αποδυναμώνει την ανάμνηση»*.

Τα νέα μέσα προσφέρουν άπειρες δυνατότητες και λύσεις, αυτό όμως δεν σημαίνει ότι ένα έργο πρέπει να είναι εύκολο, πρόχειρο. Σερβίροντας *fast food* σε ένα εστιατόριο με λινά τραπεζομάντηλα, δημιουργείται η ψευδαίσθηση ότι πρόκειται για υψηλή γαστρονομία!!! Και μου έρχεται στο μυαλό το συγκλονιστικό που λέει ο σημαντικός ζωγράφος και χαράκτης Γιώργος Μήλιος (9.) σε κείμενο του, λέει: *“Δηλαδή, πιστεύω ότι τα έργα που δεν έχουν*

πλαστική αξία, και υπάρχουν χιλιάδες σήμερα, είναι για μένα σαν τα πλαστικά ποτήρια ή τα πλαστικά βάζα που κατέκλυσαν τον κόσμο..”

Ο σημαντικός σύγχρονος Αμερικανός αρχιτέκτονας Kurt Ofer (10.) γράφει :
“Ζούμε σε μια εποχή όπου η γνώση φορτώνεται ψηφιακά. Με αυτό τον τρόπο η γνώση δεν θα παραμείνει μαζί μας στην ανθρώπινη κοινωνία. Η στιγμιαία απόκτηση γνώσης άλλαξε τη σημαντική σχέση της με την κοινωνία.. η γνώση πρέπει να ανορθώνει την μετριότητα και να δικαιώνει το ανθρώπινο έργο..”

“Ένα έργο τέχνης πρέπει να μας πείθει. Όπως “για να σωθεί το θέατρο χρειάζεται να πεταχτεί οτιδήποτε το θεατρικό”, παρατηρεί ο Peter Brook (11.), έτσι και στην τέχνη πρέπει να πεταχτεί το διακοσμητικό και το φτηνό. Το να μιμείται κανείς εξωτερικά στοιχεία, αυτό δεν αντιστοιχεί σε τίποτε. “Η τέχνη δεν μας βγάζει από τον κόσμο, μας βάζει βαθύτερα μέσα στον κόσμο” αναφέρει ο John Banville (12.). Και ο Camus (7).: “Να στραφούμε προς την απλότητα και την ειλικρίνεια για τον εξαιρετικό λόγο ότι αποτελεί τον κοινό τόπο όπου σμίγουν ο καλλιτέχνης και το κοινό”.

Τα νοήματα του καλλιτεχνικού έργου γεννώνται μέσα από το όλον, από την ποιητική εικόνα που ενοποιεί τα μέρη του, δεν είναι ένα απλό άθροισμα των στοιχείων που το αποτελούν. Το νόημα του έργου τέχνης βρίσκεται στη συναισθηματική δύναμη που κουβαλά. Η ηθική δύναμη των αυθεντικών έργων τέχνης, έγκειται στο ότι τα εσωτερικεύουμε και τα ενσωματώνουμε στην αίσθηση του εαυτού μας.. Το μεγάλο δώρο της τέχνης είναι, ότι μπορούμε στιγμιαία να έχουμε την πείρα και την αίσθηση του εαυτού και του κόσμου όπως οργανώνεται μέσω της ευαισθησίας του καλλιτέχνη. Η δομή και η δυναμική ουσία του καλλιτεχνικού έργου αποκαλύπτεται βαθμιαία καθώς οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις διατυπώνονται ταυτόχρονα και υπόκεινται στο μη προβλέψιμο της δημιουργικής διεργασίας.

“Η συνύπαρξη τέχνης και επιστήμης είναι ουσιαστική και ζωτική την εποχή μας. Προσδίδει στην τέχνη μια λογική βάση και ενισχύει την βαθύτερη έρευνα.. Μια από τις έννοιες της σύγχρονης τέχνης είναι το να φέρνεις στο έργο σου την δυναμική της ζωής, όχι την εικόνα της.. Από την άλλη δεν πιστεύω στην χωρίς όρους χρήση της τεχνολογίας και μέσα από την εμπειρία μου είμαι πεπεισμένος ότι η χρήση της έχει νόημα όταν συνδυάζεται με την αναλογική εργασία του καλλιτέχνη..” σημειώνει ο Josef Svoboda (13.).

Στην τοποθέτηση μου αναφέρω απόψεις που ειπώθηκαν από πολύ σημαντικούς ανθρώπους των γραμμάτων και των τεχνών όχι μόνο γιατί μέσα σ’ αυτά συναντώ την σκέψη μου, αλλά γιατί είναι αδύνατον να ειπωθούν καλύτερα! Είναι πράγματα που για όλους αυτούς τους λόγους εσωτερικεύεις και γίνονται μέρος της μνήμης σου!

Ως καλλιτέχνης δεν ακολουθώ το *δημιουργώ εδώ και τώρα!* Ή μέσα στην συνήθη πλέον τακτική των νέων δεδομένων συμμετοχής σε διεθνείς εκθέσεις και άλλους θεσμούς με την κατάθεση σε ελάχιστο χρονικό διάστημα προτάσεων και έργων.. Τα έργα τέχνης δεν διηγούνται τον καιρό τους. Χρειάζεται μια απόσταση από τα πράγματα. Η τέχνη είναι μια φιλοσοφική πραγματεία, μια φιλοσοφία με σχήματα και εικόνες. Ο καλλιτέχνης, κι αυτός

ένας στοχαστής, βρίσκεται σε άχρονο τόπο. Ο ρόλος του είναι μια διαρκής προσπάθεια και αναζήτηση.. Και αυτό δεν γίνεται εύκολα και γρήγορα. Για όλους αυτούς τους λόγους δεν πρέπει να παρακάμπτεται η παιδεία, μόνο έτσι ό,τι πιο νεωτεριστικό προκύπτει, θα έχει την απαραίτητη ποιότητα και το αισθητικό βάρος. Οφείλουμε να δίνουμε περιεχόμενο στις αξίες έστω κι αν δεν είναι κάτι που θα δώσει ένα άμεσο αποτέλεσμα..

Σας ευχαριστώ.

Βιβλιογραφία

1. Κώστας Αξελός
“Η μοίρα της Σύγχρονης Ελλάδας”
Εκδόσεις Νεφέλη, 2010, σελ. 66
2. Pedro Olalla
“Ελλάδος Ελάσσων Ιστορία”
Εκδόσεις Παπαζήση, 2012
3. Martin Heidegger
“Η Τέχνη και ο Χώρος”
Εκδόσεις Ίνδικτος, 2006
4. Eduardo Chillida
“Writings”
La Fabrica. Hauser & Wirth Publishers, 2019
5. Gaston Bachelard
“The Poetics of Space”
Boston, Beacon Press, 1969
6. Honore de Balzac
“Το Άγνωστο Αριστούργημα”
Εκδόσεις Άγρα 1983, σ.107
7. Albert Camus
“Το μέλλον του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού”
Εκδόσεις Πατάκη 2014, σ. 90, 165
8. Juhani Pallasmaa
“Δώδεκα δοκίμια για τον Άνθρωπο, την Τέχνη και την Αρχιτεκτονική 1980-2018” Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2021.
9. Γιώργος Μήλιος
Κείμενο καταλόγου έκθεσης Γ. Μήλιου,
Μουσείο Μπενάκη 2013, σ. 73
10. Kurt Ofer
“Transparent Drawing”
Black Dog Press, 2021
11. Peter Brook
“Ο Άδειος Χώρος”
εκδόσεις ΚΟΑΝ 2016, σ. 18, 147
12. John Banville
Συνέντευξη, 2010
13. Josef Svoboda
Editor Giorgio Ursini, Ursic Publisher
Union of the Theatres of Europe.